

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Eksempler på gjennomførte tiltak for elvemusling. Har vi nødvendig kunnskap?

3.2.2015

Frode Nordang Bye, Statens vegvesen Region sør

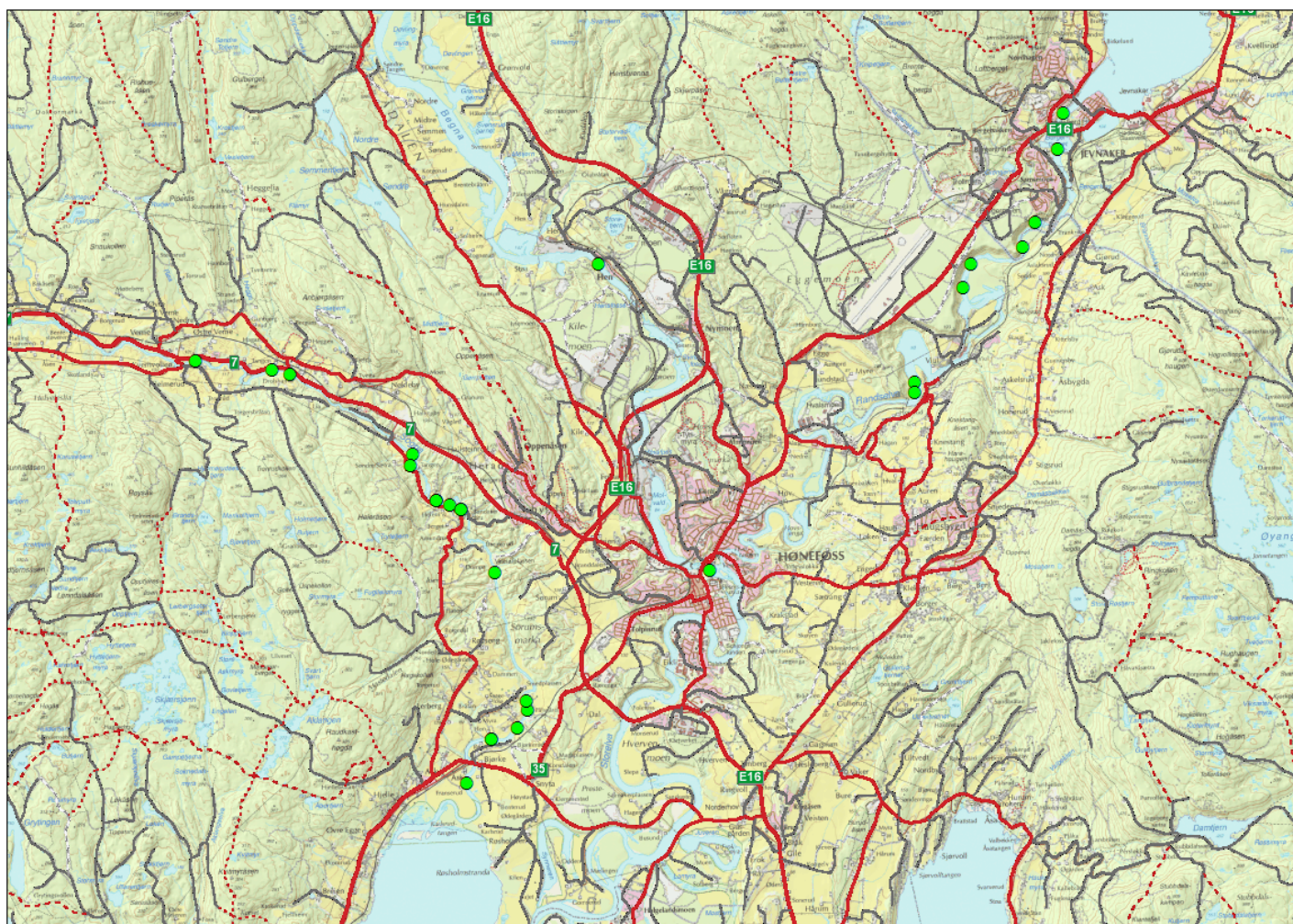

Foto: Bjørn Mejdell Larsen

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Miljøarbeid i Statens vegvesen

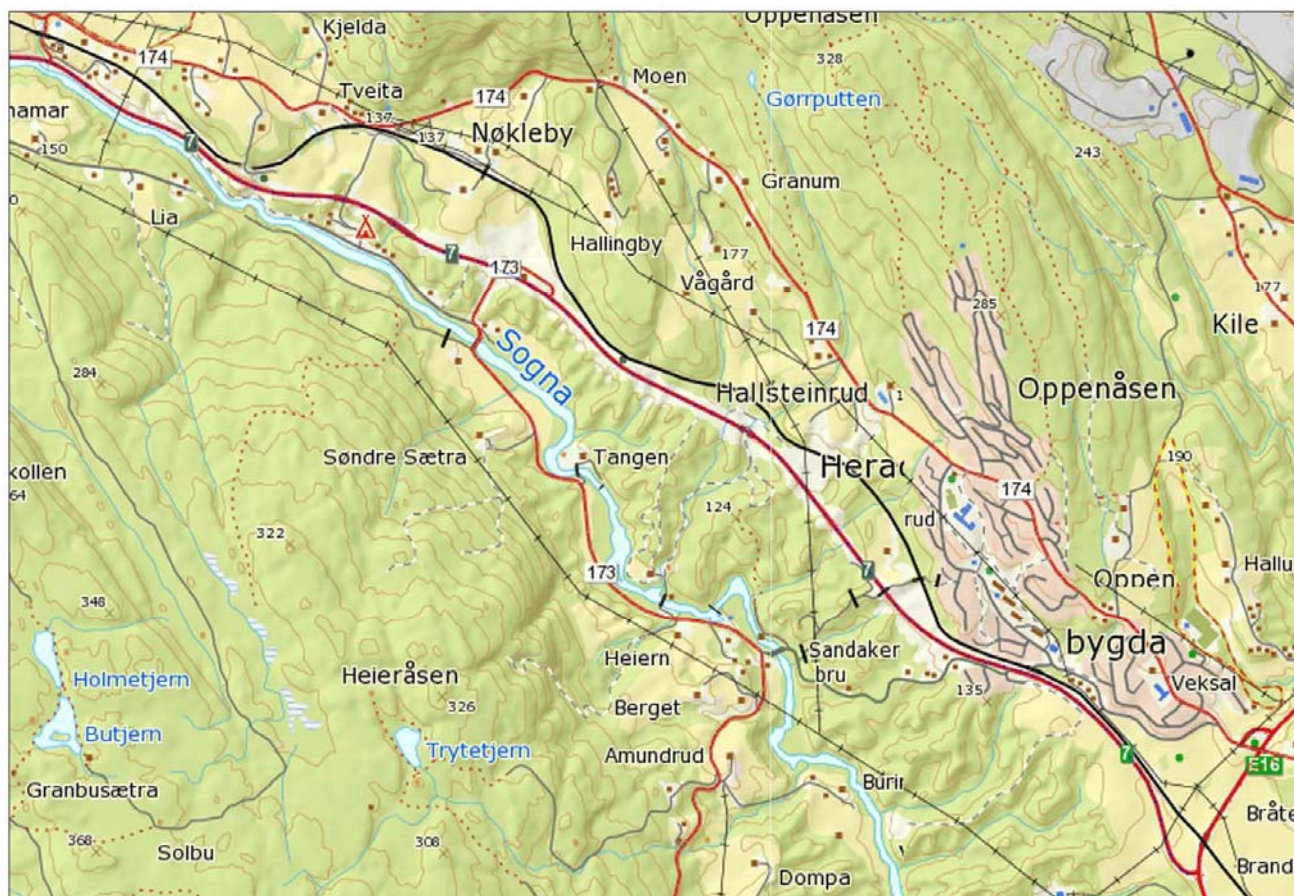
- Nasjonal Transportplan
- Miljøstrategier
- Kommunedelplaner, reguleringsplaner (PBL)
 - Planprogram, KU
 - Unngå, restaurere, avbøte, kompensere
 - Før- og etterundersøkelser
- YM-planer (MOP)
- Gjennomføring av byggeprosjekter
- Etatsprogrammer (SALT Smart, NORWAT)

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Rv 7 Ramsrud – Kjeldsbergsvingene

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Rv 7 Ramsrud – Kjeldsbergsvingene

Før- og (etter-)undersøkelser elvemusling

Miljøoppfølgingsprogrammet:

«For å undersøke om vegbyggingen har hatt negativ påvirkning på elvemusling-bestanden i Sogna skal der foretas en oppfølgende undersøkelse i elva i løpet av fem år etter at ny rv. 7 er åpnet.»

NINA:

Fra å være en art i kraftig nedgang og i fare for å dø ut har elvemuslingen nå tatt seg opp igjen i Sogna i de siste 15-20 årene. Arten har reetablert på hele den 6,5 km lange strekningen mellom Heggen og Veksalplassen som er undersøkt i sammenheng med utbygging av ny Rv7 på strekningen Ramsrud-Kjeldsbergsvingene. I 2008 ble det funnet muslinger yngre enn ti år i hele undersøkelsesområdet.

Gjennomsnittlig tett: 2,2 ind km²

Bestandsstørrelse: 350.000 ind (grovt anslag)

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Rv 7 Ramsrud – Kjeldsbergsvingene

Miljøoppfølgingsprogrammet:

- Sedimentasjonsdammer, steinstrenger gjennom vegkroppen, avskjærende grøfter for å hindre partikkelavrenning
- Rask revegetering av sideterreng
- Kontinuerlig vannovervåking i hovedvassdraget + ukentlige prøver av turbiditet, pH etc i sidebekker
- Beredskapsplaner

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Rv 7 Ramsrud – Kjeldsbergsvingene

Bioforsk:

Erosjon og partikkelavrenning fra anlegget har vært mindre enn forventet. Avrenning og erosjon har blitt kontrollert gjennom (1)slake fyllingsskråninger, (2) god komprimering av leirfyllinger, (3)steinstrenger i dalsøkk for transport av overflatevann og infiltrert vann samt (4)drenerende lag av grus og sand i fyllingene. Sedimentasjonsdammer ble bygd i mindre omfang enn planlagt (bygde 3 av 8 prosjekterte), og synes å ha gitt begrenset renseeffekt.

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Rv 70 Meisingset – Saghøgda

Storelva mellom Hanemvatnet og sjøen har forekomst av elvemusling (Sandaas og Enerud 2009).

Konsekvensene av tiltaket er vurdert av Sandaas i notat (2013)

Forslag til reguleringsplan (2014) gjengir anbefalingene:
«For at elva kan frigis til effektiv gjennomføring av planlagte inngrep, må elvemuslingene samles inn og midlertidig plasseres et annet sted. I etterkant av inngrepet må det vurderes behov for tiltak for å bedre forholdene, eksempelvis utlegging av nytt substrat. Mulig avrenning fra sprengsteinsfylling under ny veg må vurderes, da slam fra sprengstein kan være uheldig for alt liv i elva. Anleggelse av fangdammer eller fordrøyningsmagasin, eventuelt annen form for skjerming, kan være aktuelle tiltak som må gjennomføres samtidig med anlegget.»

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Rv 70 Meisingset – Saghøgda

Fra reguleringsbestemmelsene:

2.8 Tiltak i og langs vassdrag

- Alle bekke-/elveomlegginger må ta hensyn til vannføring, erosjonssikring, biologisk mangfold og god landskapsmessig istandsetting. Det skal ikke etableres nye kulverter/bruer som hindrer fisken i å passere.
- Kantsoner langs bekker og elver skal hensyntas og bevares på best mulig måte. Tilslamming av vassdragbør unngås. Der kantsonen blir ødelagt, skal denne revegeteres/beplantes så snart som mulig.
- Etter at anlegget er avsluttet, skal bunnforholdene tilbakeføres til en så lik tilstand som mulig som før anleggsarbeidet startet. I Storelva skal det vurderes tiltak for å bedre forholdene for elvemusling, eksempelvis utlegging av nytt substrat.

9.1 Elvemusling i Storelva

Før det iverksettes fysiske tiltak knyttet til reguleringsplanen i Storelva, skal det gjennomføres detaljkartlegging og tilstandsvurdering av bestanden av elvemusling. Hvis den fagkyndige vurderer det som nødvendig, skal elvemusling midlertidig flyttes til sikkert sted før anleggsgjennomføring.

9.2 Ytre miljøplan

Før byggearbeider igangsettes, skal det være utarbeidet en ytre miljøplan som sikrer at føringer og krav for det ytre miljøet blir ivaretatt på en systematisk måte i den videre detaljering og prosjektering.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal:

«Fylkesmannen er fornøyd med at forholdet til elvemusling blir tatt seriøst og ønsker å bli orientert om den videre prosessen med kartlegging og tilstandsvurdering.»

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

E39 Digernesskiftet

3.2.2015

Elvemusling og veganlegg i Norge

E39 Digernesskiftet

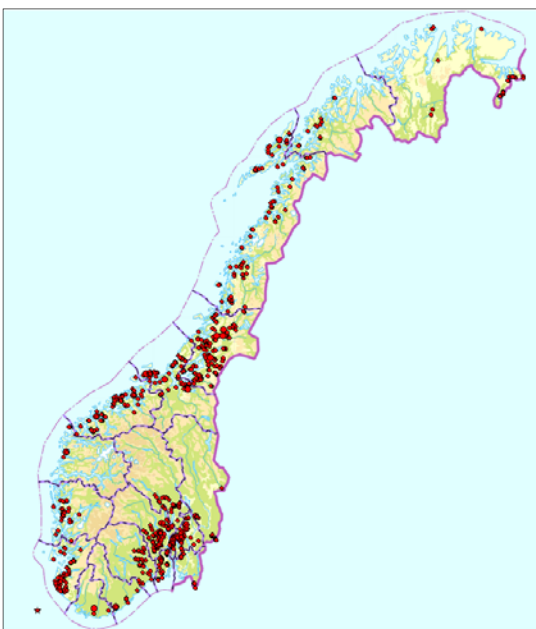
- November 2010 meldte Naturvernforbundet fra til fylkesmannen i Møre og Romsdal om funn av elvemuslinger under anleggsarbeidet med Digernesskiftet.
- All anleggsarbeid i området ble stoppet og området undersøkt (Sandaas og Enerud).
- 55 muslinger ble registrert på aktuell strekning
- 45 muslinger ble flyttet oppstrøms (de som ellers ville komme under asfalt).
- Det ble anslått å være 500 muslinger oppstrøms E39.
- Etterundersøkelser gjennomført på oppdrag fra Fylkesmannen (Sandaas og Enerud 2013):
 - Tynn populasjon, sviktende rekruttering
 - Ikke funnet elvemuslinger på den nylagde strekningen, men like mye fisk
 - Store anleggsarbeider i området (veg + øvrig utbygging) vurderes som trussel mot elvemuslingen hvis det ikke gjennomføres nødvendige tiltak.
 - Manglende oppfølging etter ferdigstilling av vegprosjektet

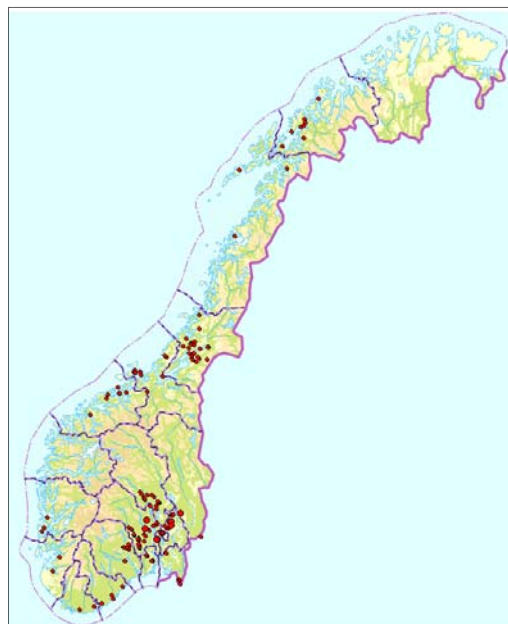
Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Kunnskapsbehov?

Alle registreringer

Presisjon: < 100 meter

Presisjon: < 25 meter

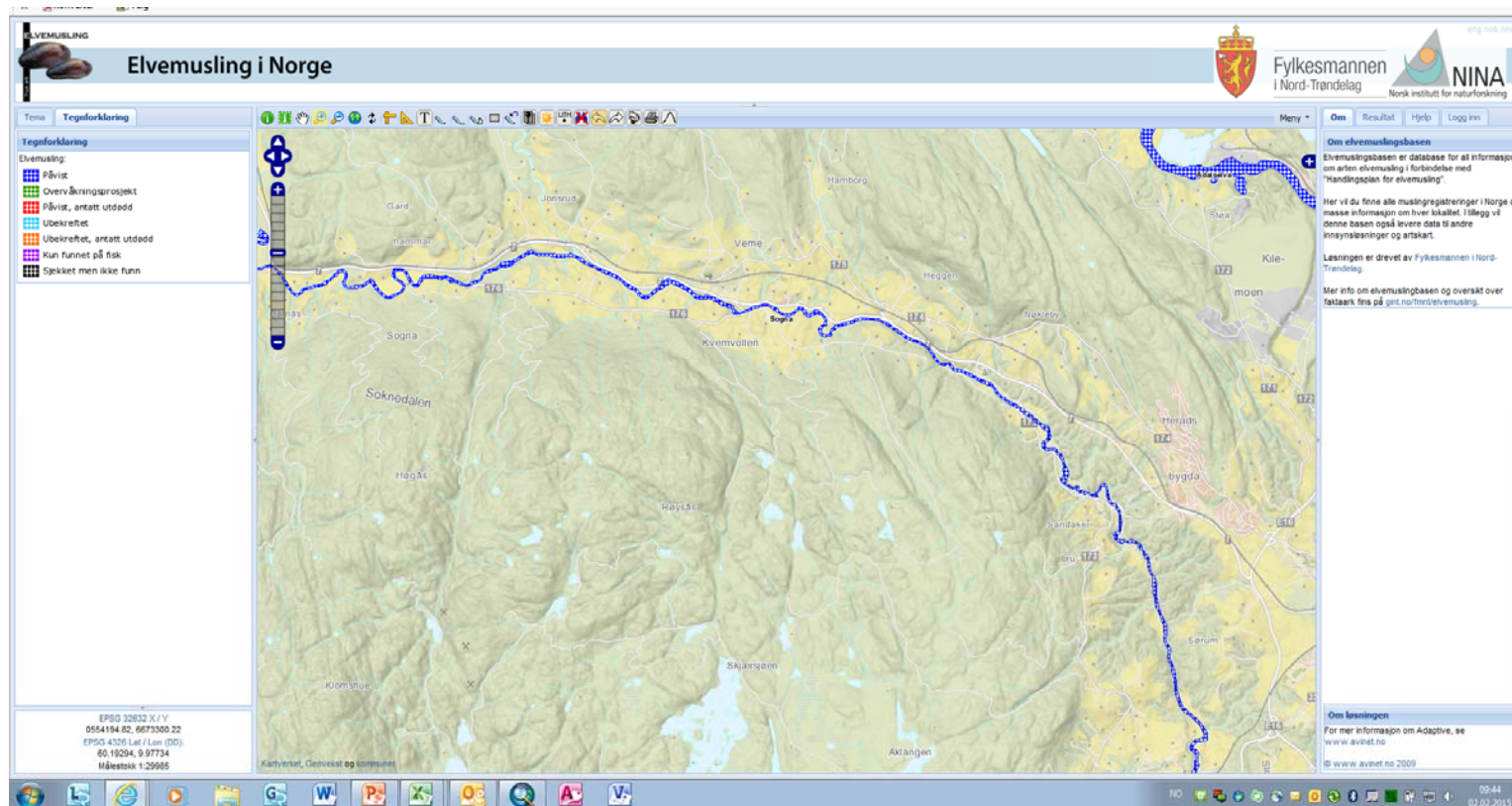
Kilde: Artsdatabanken og GBIF Norge

Statens vegvesen

Elvemusling og veganlegg i Norge

Kunnskapsbehov?

Elvemusling og veganlegg i Norge

Kunnskapsbehov?

- Mye kunnskap og data om elvemuslingen, men
 - behov for stedfestede data
 - viktig med kunnskap om toleransegrenser for forurensing/partikler
 - trenger kunnskaper om hvordan ulike avbøtende og kompensierende tiltak fungerer på kort og (særlig) lang sikt
 - Flytting
 - Restaurering av leveområder
 - Etablering av nye leveområder

Takk for oppmerksomheten!

Foto: Paul Eric Aspholm